

De steenfabriek De Lunenburgerwaard

De restanten van de steenfabriek De Lunenburgerwaard, aan de noordzijde van de Nieuwe Rijn gelegen, staat op gronden, die eertijds de Aalswaard en daarvoor in zijn geheel de Roodvoet genoemd werden. Rond 1800 ontluiken er in en rond Wijk bij Duurstede de eerste steenbakkeractiviteiten. Een begin van wat zou uitgroeien tot een levendige baksteenindustrie. De rivier stroomt in die tijd nog in een geheel andere bedding.

Het "Oude Schiltboek van de Vrijheijt Wijk" van 1599 staan de namen van alle grondbezitters met hun aanslag in de belasting. Onder het hoofd "Wtterweerden gelegen inden Gerechte en Vrijdomme in Wijk". Zo staat vermeld dat de kinderen van Lockhorst een weert (uiterwaard) bezaten genaamd Den Roodvoet, groot 28 of 29 morgen of daar omtrent. De naam van de uiterwaard De Roodvoet is later gewijzigd in de Aalswaard. Volgens overleveringen zou de naam van deze weert zijn aan een ontleend aan de daar aanwezige laag roodbakkende klei ter dikte van een voet (ca 35 cm).

Ten behoeve van de afsnijding van de hinderlijke Rijnbocht had het Rijk omstreeks 1869 diverse percelen grond in deze uiterwaard onteigend.

Het jaarverslag van de gemeente Wijk bij Duurstede over 1870 spreekt over „een steenoven, pas in oprichting". Het verslag over 1871 geeft de personeelsbezetting: 30 mannen (van 9-12 cent per uur), 5 vrouwen (van 10 cent per uur) en 18 minderjarigen (van 6 cent per uur). In 1876 behoorde de steenoven met toen 61 a 66 personeelsleden tot de grotere bedrijven.

De stichter was geen vakman, maar de Friese grootgrondbezitter jhr. G. R. G. van Swinderen, geboren in 1804 te Groningen. Hij was gehuwd met een barones Rengers, dochter van een barones Van Lynden van Lunenburg. Tot dit huis behoorde een uiterwaard in Wijk bij Duurstede, de Lunenburgerwaard. Het is mogelijk dat de stichting van de steenfabriek samenhang met een

bochtafsnijding van de Rijn in 1869, waarbij veel klei beschikbaar kwam. Van Swinderen nam overigens dit initiatief op 66-jarige leeftijd.

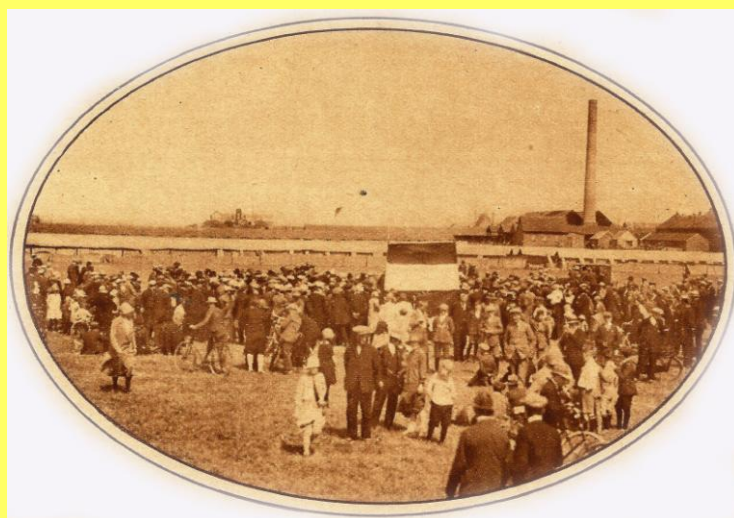
Na het gereedkomen van de nieuwe doorvaart heeft het Rijk de overblijvende stukken grond door notaris. S. G. Th. Post te Eck en Wiel op 12 mei 1875 in publieke veiling laten brengen. Op 26 mei daar op volgend werd een aantal percelen, samen groot ruim 5 ha, toegewezen aan de firma Bonte & Beckers, steenfabrikant te Wijk bij Duurstede. Op 15 april 1887 verkoopt, de zoon van de oprichter, jhr. mr. J. H. F. K. van Swinderen, burgemeester van Gaasterland de steenfabriek voor f 9000, - aan de firma Bonte & Beckers. Deze fabriek besloeg een oppervlakte van 3.63. 10 ha. Volgens het jaarverslag van de gemeente Wijk bij Duurstede van het jaar 1876 bedroeg het aantal arbeiders to en 35 tot 40 mannen, 8 vrouwen en 18 kinderen.

Op 26 februari 1889 kocht de firma Bonte & Beckers van Jhr. van Swinderen nog een uiterwaard van ruim 11 ha. voor een bedrag van f 7 l 89,05 en waarschijnlijk door ruiling met een perceel gelegen aan de andere Rijnsoever

Veldoven van Bonté & Bekker in 1894 (Utrechts Archief) op de achtergrond de molen in Wijk bij Duurstede

Na het overlijden der firmanten werd de fabriek op 1 mei 1916 voor notaris P. Vermeulen te Nijmegen door de erfgenamen voor f 53.360, - verkocht aan de heer S. W. N. Arntz te Nijmegen. Deze voert vele vernieuwingen door op de fabriek en laat een moderne vlamoven bouwen.

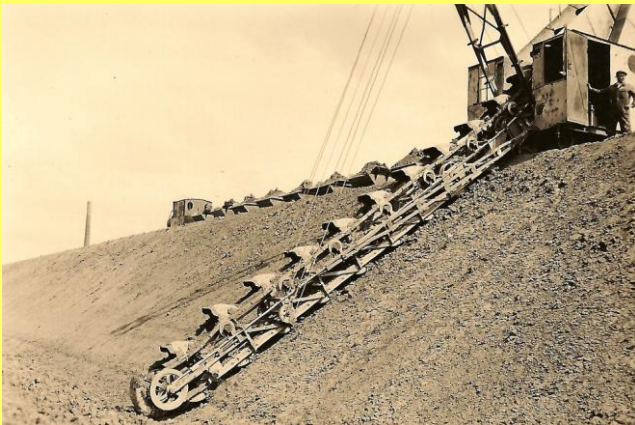
Lunenburgerwaard 1928

Na de Tweede Wereldoorlog , in 1948 wordt de klei met behulp van een grijperkraan in de kiepkarren geladen.

In 1950 wordt een stoomlocomotief, de Henschel 21147 van Van Wijck in Heteren overgenomen.

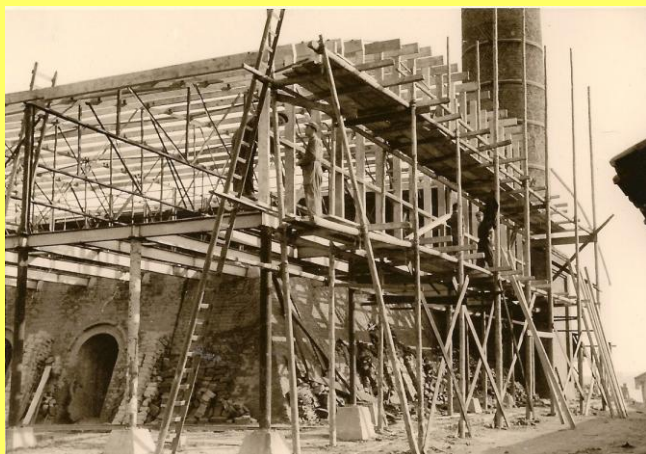
In 1952 wordt de klei gewonnen met behulp van een excavateur.

Het bedrijf produceert straatstenen, welke op twee veldpersen worden vervaardicht.

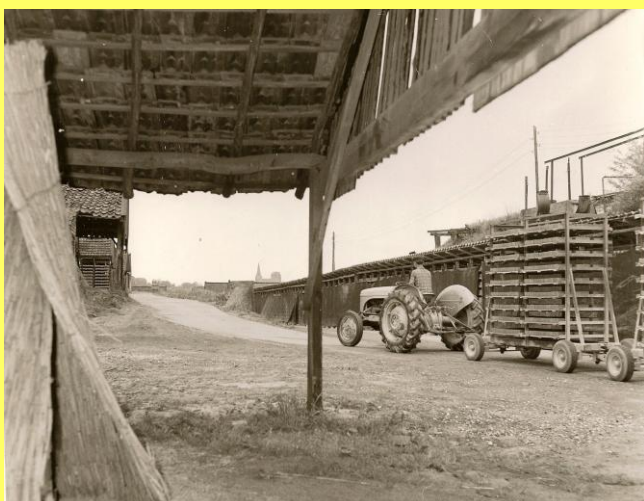
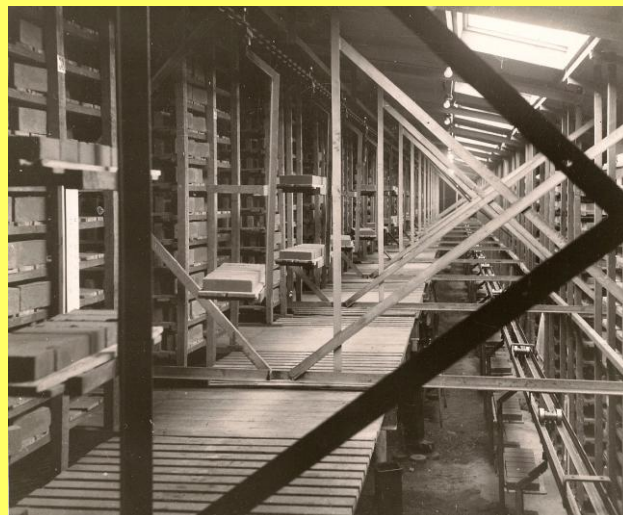
De vormen worden nog met behulp van paarden naar de baan de droogrekken gereden. Daar worden de vormen door afslagers met behulp van de afslagbok gelost op een droogplank.

Tussen 1954 en 1959 vinden er een aantal modernisering plaats. Om de krappe natuurlijke droogcapaciteit te vergroten wordt de oude overkapping op de vlamoven wordt afgebroken en een nieuwe kap met droogzolder boven de oven geplaatst.

Het transport van de droogplanken met vers gesterste steen naar de droogzolder vindt plaats met behulp van transporthaken circuit.

Voor het vervoer van de stenen wordt nu verzorgd met behulp van een tractor en wagentjes met luchtbanden

In een nieuw gebouwd persgebouw wordt een 7-baks De Boerpers geplaatst en er wordt afscheid genomen van de twee Aberson veldpersen.

Naast de nog in bedrijf zijnde stoomloc worden in 1955 de DIEMA-1740 dieselloc en in 1956 de DIEMA-1913 aangeschaft.

In 1959 zijn de modernisering afgerond en vol trots wordt dit gemeld aan de heer S.W.N. Arntz

In 1964 wordt de fabriek ondergebracht in de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Waalsteenfabrieken, gevestigd te Wijk bij Duurstede, onder de directie van W. J. A. Arntz te Bilthoven, de zoon van de heer S. W. N. Arntz te Nijmegen.

Fabrieken „De Roodvoet”
en „De Lunenburgerwaard”
te Wijk bij Duurstede

Maatschappij tot exploitatie van Waalsteenfabrieken N.V.

BILTHOVEN – DOORN – WIJK BIJ DUURSTED E

Verkoop-verzending:
DRIEBERGSCHESTR AATWEG 2 - DOORN
Telefoon K 3430-2460

Inkoop materialen, loonadministratie:
LUNENBURGERWAARD 18 WIJK BIJ DUURSTED E
Telefoon K 3435-314

Directie en administratie: Roodvoet
JAN STEENLAAN 17 - BILTHOVEN
Telefoon K 3402-3214

Giro No. 368388 Bilthoven voor Roodvoet
Giro No. 373976 Nijmegen v. Lunenburgerwaard
Bankier: INCASSO-BANK N.V. NIJMEGEN

Te beantwoorden naar POSTBUS 6, BILTHOVEN

Aangeboden aan den Heer S.W.N.Arntz te Nijmegen,
opdat hem hieruit moge blijken, dat de investeringen aan
de Lunenburgerwaard gepleegd, althans het succes hebben
opgeleverd dat er een moderne fabriek ontstaan is !

Bilthoven 22 Mei 1959

In 1974 wordt er een kunstmatige drogerij gebouwd en wordt afscheid genomen van het natuurlijk drogen. Hierdoor worden de drooghagen overbodig.

In 1976 verkocht de familie De Roodvoet aan de Brabantse steenbakkers familie Van Hapert uit Eindhoven. Deze brachten de fabriek onder in Van Hapert Beheer. De verkoopactiviteiten werden later ondergebracht bij het verkoopkantoor De Rijsenburgse Steenhandel te Driebergen.

Van Hapert Beheer liet naast aanwezige De Boerpers ook nog een Hubert handvormpers installeren. Deze heeft slecht korte tijd dienst gedaan op de fabriek. Na de grote brand in 1982 op het zusterbedrijf De Roodvoet is deze pers overgebracht naar die fabriek. De Lunenburgerwaard sloot in 1985 haar poorten.

Nog lang zou de karakteristieke kap van de droogzolder het beeld langs de oever van de rivier bepalen. Helaas brak er brand uit in de daar inmiddels gevestigde caravanstalling.

De oude oven is daarna afgebroken, de schoorsteen ingekort. Er werd een nieuwe overkapping gemaakt welke nu het beeld langs de oever bepaald

Anekdote

Er gaat nog een leuke anekdote over een van de bazen van de fabriek. Deze stond bekend als zeer zuinig. Het personeel nam hem op een dag op de korrel. Op zijn dagelijkse vaste route over het fabrieksterrein werd kort voor zijn komst langs de drooghagen een gloeiend hete steen op zijn pad gelegd. Die zou hij zuinig als hij was natuurlijk terug willen leggen op een droogplank. En zo geschiedde, hij pakte de steen op en onder luide verwensingen moest hij die weer snel loslaten. Dit alles gniffelend gade geslagen door het, de handen in onschuld wassende werkvolk.

